BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III.
RACCOLTA
VILLAROSA
B
750
NAPOLI

8
5-2

Digitized by Google

N.B. 750

Digitized by Google

5P2644

NICOLAI CYRILLI

IN REGIA VNIVERSITATE
NEAPOLITANA

PRIMARII MEDICINAE PRACTICAE

PROFESSORIS

E T

REGIAE SOCIETATIS LONDINENSIS

SOCII

VITA.

Nazionale V. E. III NAPOLI

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO ANTISTITI

D. CAELESTINO GALIANO

ARCHIEPISCOPO THESSALONICENSI

REGIS NOSTRI A SACRIS A CONSILIIS

STVDIORVMQVE PRAEFECTO

FRANCISCVS SERAVS

SI quis eſt, qui acerbo Nicolai Cyrilli, immortalis memoriae Viri, fato graviſſime indoluerit; Tu certe unus, Antiſtes Ampliſſime, omnes juſtiſſimi doloris cauſſas mente complexus, quantum ea jactura perculſus eſſes, apud omnes teſtari ad hanc diem nunquam deſtitiſti. Nam qui

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO ANTISTITI

D. CAELESTINO GALIANO

ARCHIEPISCOPO THESSALONICENSI

REGIS NOSTRI A SACRIS A CONSILIIS

STVDIORVMQVE PRAEFECTO

FRANCISCVS SERAVS

SI quis eſt , qui acerbo Nicolai Cyrilli , immortalis memoriae Viri , fato graviſſime indoluerit ; Tu certe unus , Antiſtes Ampliſſime , omnes juſtiſſimi doloris cauſſas mente complexus , quantum ea jactura perculſus eſſes , apud omnes teſtari ad hanc diem nunquam deſtitiſti . Nam qui

Digitized by Google

egregias viri incomparabilis animi ingeniique dotes penitus perſpectas haberet, haud facile prae Te quenquam invenire licebat: publicum vero litterarum detrimentum, quod ejus interitum eſſet conſecuturum, quis praeter Te ſatis, & intelligere, & deflere poterat, qui ſcilicet id unum ſpectas, & animo volvis, ut optimarum artium ſtudia quam latiſſime propagentur, & adoleſcant? Atqui (ut ceteras nunc omittam) hanc ei laudem neque vivo quiſquam, neque nos mortuo invidebimus: tantum Cyrilli eruditioni, eloquentiae, ſedulitati Neapolitanum Gymnaſium, noſtramque juventutem debere, quantum verbis nemo, cogitatione haud ſane multi comprehendere poſſint. Quo tanto bono quandoquidem nimis mature excidimus, illud ſupererat, ut & viri optime de re publica meriti Manibus gratiam aliquam teſtaremur; & vero orbitatem maeroremque noſtrum, qua poſſumus, allevaremus. Huic ego officio aliqua ratione facturus ſatis, totius ejus vitae actus brevi commentario complexus ſum: ſcilicet ut & huic Civitati jucunda meritorum ejus memoria ex animis nunquam efflueret; & ad oras terrarum ultimas nominis virtutiſque tantae celebritas tranſmitteretur. Sumſi autem mihi hoc, ſuſcepique audacter partes omnium ſapientiae honeſtatiſque

culto-

cultorum ob eam praecipue cauſſam, quod qui alios ſummo ſtudio, quoad potuit, juvit, & demeritus eſt; is in me uno erudiendo, ornando, producendo totus fuit, ſic prorſus, ut ſi cum filio ſuo res ſibi fuiſſet, nihil ille majus praeſtare inſuper potuiſſet. Sed haec Tibi, ſapientiſſime Antiſtes, non ſunt obſcura; aliis vereor ne in meam a me commendationem de induſtria commemorata eſſe videantur: quamobrem pluribus ſuperſedeo. Illud reliquum eſt, ut quando Tuae in me eximiae voluntatis jam inde ab eo tempore, quo rei litterariae procurandae magno publico bono admotus es, tam multa, tamque ampla argumenta edidiſti; meae viciſſim in Te obſervantiae teſtimonium, hanc lucubratiunculam Tibi inſcriptam emitti patiare. Ex ea plauſum non eſt cur ſperem; nam profecto haud tanti tantula haec facio. Sed dixero verius: non eſt cur optem: ita mihi clariſſimi viri caſus omnem, ſi qua antea juvenilem animum ſollicitabat, gloriolae curam & cupiditatem excuſſit. Aggreſſus ſum id, quod exſpectare a me homines, ipſaque adeo pietas & officium videbantur: perfecique ut potui. Et quidem in ejuſmodi cauſſa ſatis praeſidii, nonnihil etiam fortaſſe laudis apud bonos omnes, quibus maxime placere ſtudeo,

mihi

Digitized by Google

mihi poſitum arbitror . Quod ſi & illud abs Te , Vir ampliſſime , pro humanitate Tua , impetravero , ut tenue hoc munuſculum indulgenti benignoque animo accipias; nihil erit, de quo ſit mihi praeterea laborandum .

Digitized by Google

Biblioteca Nazionale — V. E. III
NAPOLI

Digitized by Google

S. Cyrillus pinxit — *Anto. Baldi sculp. Neap.*

V I T A
NICOLAI CYRILLI.

NICOLAVS CYRILLVS natus eſt Grumi, qui eſt pagus agri Neapolitani non infrequens, a bonitate caeli, rerumque omnium opportunitate commendatus, a. d. IV. idus Septembres anno MDCLXXI. Octennis patrem Sanctulum, duodecennis matrem Zenobiam Paganam amiſit: ex quo, conſilio Bartholomaei fratris natu omnium maximi, cujus curis familia adminiſtrabatur, Neapolim deductus eſt, ubi adoleſcentuli ingenium ſatis jam in rudiore palaeſtra probatum, pro dignitate excoleretur. Apud Patres Societatis Jeſu ſtudia humanitatis primum, deinceps philoſophicum etiam, ut tum paſſim apud noſtros obtinebat, curſum peregit. Id temporis magna auditorum frequentia mathematicas diſciplinas profitebatur clari nominis Jeſuita Nicolaus Parthenius Giannettaſius: ad hunc audiendum cum ſe Nicolaus contuliſſet, ſenſit illico novum ſibi patefieri campum, in quo felicius opera poneretur: & quamvis exercitationes illae vix parva initia ampliſſimae ſcientiae, magiſque obvia complecterentur; omni tamen reliquo tempore de primis illis ad elegantiores doctrinas gradibus cum voluptate meminit. Annum ingreſſus ſextumdecimum, cum animum ad Medicinae ſtudium convertiſſet, regium Gymnaſium frequentare coepit; in quo praeter ceteros cum magna eloquentiae & eruditionis fama Lucas Tozzius res medicas pertractabat. Ei ſe Cyrillus ita adjunxit totumque tradidit, ut publicis praeceptionibus minime contentus, ad penitiorem domeſticamque con-

Digitized by Google

conſuetudinem alitum quaeſierit : quod juveni non minus a modeſtia, quam ab ingenii cultu commendatiſſimo cum facile fuit, tum oppido fructuoſum. Itaque triennio exacto, quod tempus in ſcholaſticam inſtitutionem a Medicinae tironibus impendi ſolet, ejuſdem Tozzii methodum curandorum morborum in re praeſenti obſervaturus, noſocomia aegrorumque domos circumire inſtituit. Novo hoc vitae genere vago & laborioſo nihil de animi erga bonas artes ardore remiſit; quin ab eo maxime tempore initia politioris litteraturae, qua praecipuam ſibi laudem comparavit, ſunt repetenda. Nam audivit per id tempus ſummum virum Graecanicae eruditionis apud Neapolitanos inſtauratorem Gregorium Meſſerium, tantumque in ea lingua profecit, ut Graecorum auctorum lectione perpetuo delectatus & medicam rem nativis veluti ornamentis mirifice illuſtrarit; & de aliis argumentis ſaepe, cum tulit occaſio, graece ſcripſerit pari ſemper elegantia & facilitate. Hortante inſuper facemque praeferente Gregorio Caloprеſio homine apprime docto, Carteſianorumque dogmatum in rebus philoſophicis accuratiſſimo interprete & propugnatore, ad hujus Philoſophi ſcripta evolvenda animum adjecit; idque perfecit tanta contentione, ut Carteſianam doctrinam in ſuccum, quod ajunt, & ſanguinem convertiſſe viſus ſit: neque enim, quod unum plerique ſpectant, ad intelligentiam modo contendit eorum, quae a Philoſopho illo prolata ſunt; ſed ultra progreſſus, mentem ipſam & ingenium Renati Carteſii hauſit & expreſſit; qui ſtudiorum ejuſmodi fructus potiſſimus ſine controverſia habendus eſt. Hiſtoriae autem, Geographiae, ceterarumque diſciplinarum ſtudio, quibus ingenium ad humanitatem excolitur, juvenis ita indulſit, ut etiam provecta aetate non parvam ſubſecivi temporis partem iiſdem attribuerit. His igitur inſtructus animi ingeniique ornamentis facile ſeſe in virorum doctrina & auctoritate praeſtantium familiaritatem inſinuavit: quos inter memo-

ria

ria digni ſunt Neapolitanae Curiae tunc principes Januarius Andreas, Seraphinus Biſcardus, Nicolaus Caravita, qui cum ceteris eruditis honeſtiſque hominibus faverent impenſius; tum Cyrilli praecipue morum elegantiam & litterarum decus complexi ſunt. Circa annum MDCXCII. primum ſe Noſter auſpicato in rei litterariae bonum coepit impendere, aperto domi ſuae ludo Medicinae, Philoſophiae, ac Geometriae ſummo plauſu & celebritate; ut animum induxerit ad conſcribendas medicas, philoſophicaſque inſtitutiones. In his eleganter ac dilucide veteres novaſque pariter ſententias perſequitur; eligit autem & tuetur probabiliores: nam neque veterum auctoritate nimis unquam permotus eſt, neque novitatis ſtudio recentiſſima quaeque eadem & optima judicavit. Dum in his verſatur, ecce ad Innocentii XII. immortalis memoriae Pontificis maximi valetudinem tuendam Lucas Tozzius Romam arceſſitur. Eo diſcedente Neapolitani Gymnaſii inſtituta poſtulabant, ut idoneus Profeſſor in ejus locum ſufficeretur. Suffectus eſt Nicolaus; qui unus frequentiſſimum auditorium detinere, Tozzii, atque adeo ipſius Gymnaſii dignitatem ſuſtinere poſſe videbatur. Itaque anno MDCXCVII. in publicam Gymnaſii lucem productus eſt eo ſucceſſu, ut poſt aliquot annos, cum Tozzius Roma Neapolim remigraſſet, atque regio edicto cautum eſſet, ne cui ex publicis Profeſſoribus vicariorum opera in obeundis ſuis partibus liceret uti; unus Cyrillus exceptus ſit: detulerat enim ad Proregem Studiorum Praefectus Didacus Vidania vir conſummatae litteraturae, acerrimique judicii, e re publica eſſe eum inter Profeſſores retineri, qui ut ſapientia, ita eloquentia & aſſiduitate anteibat multos, nemini concedebat; id quod inſignis ejus ſcholae frequentia teſtabatur. Fuit & illud magnae de eo opinionis luculentum teſtimonium, quod cum Ludovicus Lacerda Dux Medinaecaeli, qui pro Rege Neapolitanum Regnum adminiſtrabat, pro ſuo in lit-

Digitized by Google

teras amore conſtituiſſet, ut viri aliquot docti ex univerſa urbe delecti ſtatis temporibus apud ipſum convenirent, & diſſertationes de propoſitis cuique argumentis recitarent; tributus ſit etiam inter hos Cyrillo, etſi adoleſcenti, locus, in pretioque ſit habitus. Sed non ita multo poſt, inito conſilio ab Aſcaloniae Duce Laterdae ſucceſſore de reſtituendis & vindicandis regii Gymnaſii inſtitutis, ad vacuas exauctoratorum cathedras implendas indicta ſunt publica candidatorum experimenta (Concurſus appellant) ſeveriſſima illa quidem, nec a quopiam ſine magna (ut Noſter dicere ſolebat) rerum verborumque copia temere ſubeunda. Quin ingenii periculum in eo certamine faceret, ſuſcepta jam pridem vitae ratio profecto non patiebatur. Itaque, nec invitus, intra unius anni ambitum ter ille conſpectum hominum, judiciumque ſuſtinuit: bis medicum argumentum, ſemel philoſophicum tractavit, magna ſemper felicitate & plauſu: omniumque ſuffragiis ſub ingreſſum anni MDCCV. cathedram Phyſicae obtinuit. In ea non amplius biennio conſedit: nam cum ſecundaria Medicinae Practicae cathedra exeunte anno MDCCVI. petitioni eſſet expoſita, quarto publicum experimentum edidit; ex quo proximis comitiis illam adeptus eſt, medicaeque claſſi reſtitutus. In hujuſmodi converſionibus conſtanter obſervatum eſt, parem ſemper auditorum multitudinem, atque adeo in dies majorem Nicolaum eſſe ſecutam: non tam enim materiae dignitas utilitaſve Profeſſorem commendabat, quam Profeſſoris praeſtantia pretium dignitatemque materiae addebat. Sed cum talem in re ſcholaſtica Nicolaus fortunam merito ſuo experiretur, nihilo percrebuerat minus apud omnes civitatis ordines, quin & ad externos quoque pervaſerat ejus medicae peritiae fama. Itaque certatim omnes in difficilioribus valetudinis caſibus ejus conſilium operamque expetere; alii per litteras conſulere, ſi quis nodus vindice dignus ſive in medicina facienda, ſi-

ve

Digitized by Google

ve in philoſophicis quaeſtionibus occurrebat. Per ea item tempora primarius celeberrimi Noſocomii Incurabilium medicus conſtitutus eſt. At ſub tanta negotiorum mole valetudo natavit: ſiquidem viribus debilitatus, febriculaque correptus, ad eam abigendam, poſt cetera fruſtra adhibita medicinae auxilia, ruſticatione diuturna, & ceſſatione opus habuit. Vt primum ergo convaluit urbemque repetiit, conſilium cepit dimittendi domeſticas ſcholas, quae & diei plurimum abſumebant, & dictione continenti latera plus juſto fatigabant. Exinde ſic vivere inſtituit, ut quod temporis a ſcholaſtico munere vacabat, id aegrorum commodis impertiret: quod vitae genus etſi laborioſum & moleſtum, iis certe qui litteris ſunt innutriti, ipſa tamen rerum varietate & viciſſitudine minus valetudini incommodare ſolet. Sed firmato ſenſim corpore, ut erat otii impatiens, facile materiam nactus eſt, in qua operam poneret, ſtudiumque exacueret. Cupido cognoſcendi penitus naturalem hiſtoriam, in primis herbariam, jamdudum animum illius invaſerat: compeſcuerat tamen; nam neque ſuppetebant qui hoc ſibi ſtudium expedirent; & ex libris expiſcari, qui uſque ad eam diem a viris doctiſſimis erant editi, immenſi laboris opus videbatur. At opportune ejus inquiſitioni oblatae ſunt abſolutiſſimae Inſtitutiones Herbariae viri egregii Joſephi Pittonis Tournefortii, quae vaſtam herbarii ſtudii molem contractam digeſtamque exhibent. Tum vero ille eo ſtudio & alacritate in auctoris hujus, aliorumque lectionem incubuit, ut brevi eam naturalis hiſtoriae partem comprehenſam habuerit. Reliquum erat, ut ſedes ipſas & domicilia plantarum perveſtigaret. At praeter proximos urbi campos, atque unum aut alterum ſatis male habitos Botanicos hortos in vicinia forte ſuperſtites, ulterius ſibi urbanis negotiis circumvento contendere non licebat: itaque Sanctulum fratris filium, adoleſcentem unum Botanices ſtudioſiſſimum, emittere inſtituit; cujus pere-

Digitized by Google

peregrinationibus & utriuſque peritia aucta eſt, et domeſtici hortuli inſtructi; ad quos novis deinceps generibus plantarum ornandos ab usque florentiſſimis Italiae urbibus, Piſis, Patavio, Bononia, quin & ab ipſa Anglia ſemina petita ſunt, & advecta. His artibus & curis pulcherrimi hujus ſtudii, reique medicae opportuniſſimi memoria, quae temporum viciſſitudine apud Neapolitanos tantum non evanuerat, revocata eſt, cultuſque in fortunam meliorem adductus. Sed tempus fuerit geſtorum ejus ſeriem proſequendi. Anno MDCCXVII. vir celeberrimus Lucas Tozzius confectis vitae ſpatiis moritur. Erat is primariae cathedrae Theoreticae Medicinae praefectus: itaque de adſciſcendo ſucceſſore cogitari coeptum eſt. Ex univerſo Medicinae Profeſſorum coetu laudatiſſimus quiſque primas in petitione Cyrillo facile concedendas putabat: attamen moleſtiſſima concertatione non caruit potentis cujuſdam viri artibus, ex privata cauſſa alterius non ſatis aequae ambitioni velificantis. Quidquid ejus rei ſit, praevalente ſaniore factione, in ampliſſima tandem Tozzii cathedra conſtitutus eſt: in qua ita ſe geſſit, ut & palam oſtenderet quantae ſibi in dies factae eſſent eloquentiae & eruditionis acceſſiones; & ſplendorem Gymnaſii non ſuſtentaret modo, ſed etiam cumularet. Cum in eo eſſet, ſtudiaque ſua qua aegrorum, qua ſcholaſticorum bono diſpartiretur, ad aliam curam nec opinato vocatus eſt. Siquidem cum noſtri Bibliopolae animum induxiſſent ad recudenda Michaelis Ettmulleri medica opera, e publica pariter privataque ipſorum re futurum exiſtimarunt, ſi ea adnotationibus, tanquam auctario, ornata in lucem proferrent. Ergo conveniunt Cyrillum, eumque rogant impenſe, ut novae, quam meditantur, editioni ſuo nomine auctoritatem & pretium faciat. Is quoniam exploratum habebat in illo magnae molis libro complura occurrere, quibus politioris judicii lectores offenderentur; non facile, ut illis morem gereret, adduci poterat: duorum enim alterum

teram

iterum verebatur, ne vel de auctoris fama ſollicitus, ſuae ipſius detrimentum caperet, publicaeque utilitati ſerviret minus; vel ſi qua par erat libertate ſibi utendum ſtatueret, ad ſeveritatem cenſurae, a quo vel maxime alieno erat ingenio, dilaberetur. Tandem in eo conſilio acquievit, ut quoniam liber ille juvenum manibus, ut nullus magis, terebatur, eas adnotationes adſcriberet, quibus illorum mens ab ipſis ſtatim initiis ſaniori inſtitutioni aſſueſceret; alias autem periculoſas ineptaſque doctrinas perſtringeret: quod inſtitutum quantae utilitati lectoribus minus ſagacibus futurum eſſet, nemo non videt. Itaque ſuſcepit hanc curam ſane haud proniſſima voluntate: & tamen in eo opere talem ſe praeſtitit, ut eruditionem & ingenium, in primis vero felicem quandam judicii maturitatem omnibus probarit. Edita ſunt porro Ettmulleri opera anno MDCCXXVIII. ſcilicet decennio fere poſt, quam prima manus a Cyrillo admota erat; de quo queri is ſolitus eſt ea potiſſimum de cauſſa, quod tanto temporis tractu nonnulla, quae ab experimentis obſervationibusque repetuntur, paullo aliter prodita eſſent poſterioribus doctorum virorum curis, ac antea factum erat: moleſtum vero ſibi eſſe vulgi judicium, emiſſorum potius in lucem operum, quam tempus, quo ipſe perſcripſerat, reputantis. Quocirca ſi unquam futurum eſſet, ut ſe ſuperſtite opera haec iterum typis committerentur, aliqua retractaturum diſerte promittit in epiſtola ad lectorem. Ettmullero evulgato a ceteris quidem omnibus opera ejus probata eſt, prolixeque laudata: uni Lipſienſes in Actis Eruditorum anno MDCCXXXI. publicatis, cum Neapolitanae Ettmulleri editionis mentionem ex inſtituto facerent, minus honorifice ejus nomen exceperunt: idque vel eo magis mirandum, quod eorum alias univerſe judicia multo ad lenitatem, ne dicam ad aſſentationem, quam ad ſeveritatem procliviora eſſe conſueverunt. Sed non difficile ſit ejus rei cauſſam conjice-

jice-

Digitized by Google

jicere. Nempe medicorum librorum cenſor forte tum erat Michael Erneſtus Ettmullerus filius, qui aequum de parente judicium a Cyrillo prolatum aequo animo ferre non potuit. Quamobrem parentis cauſſa impotenter ſuſcepta, cenſuram acerbiorem protulit, in qua aliqua pro Ettmullero, nonnulla contra Cyrillum proponuntur; ſed quaedam praepoſtera, quaedam arida, omnia infelicia, ut res ipſa loquitur. Hanc Nicolaus ea mente excepit, ut non multum de apologetica reſponſione fuiſſet laboraturus, niſi tribuendum aliquid totius Lipſienſis collegii auctorituti cenſuiſſet. Scripſit igitur ad Lipſienſes, operam judiciumque ſuum, in quo accuſabatur, vindicaturus; ſimul rogavit, ut ea epiſtola in Acta proximo anno publicanda referretur. Antequam autem exemplaria Apologiae, editae Neapoli anno MDCCXXXII. Lipſium importarentur, Ettmullerus filius cenſurae auctor fato interceptus eſt. Ejus morte controverſia oblivioni eſt tradita. Interea autem Cyrillus cum voluntatis ſuae, juſtiſſimaeque petitionis nullam a Lipſienſibus haberi rationem comperiſſet, curavit, ut Genevae illa Apologia ederetur; quod factum eſt ſedulo: proſtatque e latina lingua in gallicam verſa tom. XVIII. *Biblioth. Italicae pag.* 86. *Sed jam plus juſto excurrimus: reliqua exſequamur. Celebritas nominis ejus in tantum percrebuerat, ut cogitante Victore Amedeo Sabaudiae Duce Sardiniaeque Rege de inſtituenda Taurini ſtudiorum Univerſitate, praeter alios in ſua quemque facultate lectiſſimos viros, ad implendam primariam Medicinae cathedram Cyrillus deſignatus ſit. Dedit igitur negotium Marchioni de Breille tum Neapoli agenti, ut nihil reliqui faceret, quo illum ad hanc provinciam capeſſendam alliceret: ſive honoribus is, ſive opibus caperetur, neutrum ſibi a regia munificentia defuturum. Nam praeter primariam opulentiſsimam cathedram, cui deſtinabatur, acceſsionis loco regii Filii Medicum, ditioniſque univerſae Archiatrum elegerat. Quid plura?*

eo

eo ſapientiſſimi Principis ſtudium proceſſit , ut poſt etiam quam Cyrillus modeſtiſſima excuſatione omnem ſucceſſus ſpem praeciderat , per plures annos nemo ex Neapolitanis ad ejus aulam advenerit , quocum de Cyrilli praeſtantiſſimis dotibus , deque artibus , quibus ad ſe Taurinum evocari poſſet , verba non fecerit . Et tamen is adduci non potuit , ut privatam, eandemque viro ſtudioſo opportunam vitam cum aulae ſtrepitu commutaret . Egit igitur clementiſſimo Principi pro tanta benignitate , judicioque de ſe gratias quas potuit maximas ; at vero multis de cauſſis ſe prohiberi docuit , quin imperio ejus ſibi honorificentiſſimo obtemperaret . In quo non minus prudentia ipſius , quam moderatio eluxit , vel iis privatim judicibus , quorum publice intererat quavis ratione Nicolai animum flectere atque expugnare . Vix hac cura expedito novos ſtimulos admovit acrior in dies cupido , contentioque diſcendi : nam cum videret Anglorum monumenta , ad Philoſophiam praeſertim & Medicinam pertinentia , orbis litterati univerſi plauſu probari ; ſuae Anglicae linguae ignorantiae ſubiraſci ſolitus erat , quod ex iis pauca quaedam , eaque perquam ſero , ex aliorum interpretationibus cognoſcere cogeretur . Ergo operae pretium ſe facturum ratus , ſi ejus linguae notitiam compararet , forti certoque animo ad hoc conſilium perficiendum ſeſe adjecit . Magno ſtetiſſe Nicolao ejus ſermonis uſum, is facile intelliget, qui reputaverit id genus ſtudiorum importunitatem, in eo maxime viro, qui ob aetatem , negotiorum molem , ingeniumque interioribus jam litteris dudum aſſuetum , in ceteris omnibus tempus impenderet libentius , quam in conſectandis alieniſſimae linguae rudimentis . At ſine interprete , ſine propemodum exemplo , eo perrupit , quo intenderat ; ex eoque tempore optimae notae libros anglice ſcriptos & coemere inſtituit , & evolvere diligenter . Quae eo pluribus deſcripſi , quod, ut ego arbitror, judicare inde quiſque poteſt , quanta ſemper ille diſcendi

di

di cupiditate flagrarit ; quantamque ſedulitatem & conſtantiam ad ſtudia quaevis, quae ſemel ſibi capeſſenda decreviſſet, attulerit. Sed nihilo ſecius diligentiam ſtudiumque probavit Regiae Societati Londinenſi, poſtquam ex anno MDCCXVIII. *meteorologicas ephemerides perſcribere coepit, Londinumque transmittere. Hanc provinciam ipſius Societatis hortatu ſuſcepit ; quae cum de Neapolitani caeli obſervationibus ſollicita eſſet, quaeſivit a doctis aliquot Italis de viro ad eam rem idoneo : qui vel privatam notitiam hominis, vel conſtans famae judicium ſecuti, unum Nicolaum Cyrillum protulerunt. Datae igitur ad eum ſunt litterae perhonorificae Societatis nomine, quibus ad hanc curam invitabatur ; quas & lubens accepit, & partes ipſas ſuſceptas alacriter exſecutus eſt, non ſine publico laudis approbationiſque teſtimonio : ſiquidem paucis poſt annis inter regios Socios Londinenſes allectus eſt. Eum ſibi honorem Nicolaus duplici nomine eſt gratulatus : nam & coetus illius judicium magno in pretio apud doctos eſſe intelligebat ; & quod de acclamatione, cooptationeque ſua relatum eſſet vivo adhuc magno Iſaaco Nevvtono Societatis Praeſide, hoc ad felicitatis genus quoddam pertinere judicabat. Sed quidquid fuerit, intendit ex eo tempore nervos induſtriae : non enim modo quotannis obſervationum hiſtoriam cum Societate communicavit ; ſed ſcripſit quoque, ejuſdem Societatis admonitu, de recto Frigidae in febribus uſu ; quae nova medendi ratio pridem apud Neapolitanos recepta cum ſucceſſu, ex varietate & inconſtantia famae Medicis Anglis negotium faceſſebat, ut, quid de ea ſtatuendum eſſet, non ſatis perſpicerent. Exſtat ea diſſertatio in volum.* XXXVI. *Philoſophic. Tranſact. pag.* 142. *Scripſit inſuper de terraemotu, qui anno* MDCCXXXI. *non parvum regni Neapolitani partem quaſſavit ; quod commentariolum editum eſt inter eaſdem philoſophicas Tranſact. vol.* XXXVIII. *pag.* 79. *Nunc ipſa temporum ſeries*

nos

nos alio revocat . Anno MDCCXXVI. primaria Medicinae Practicae cathedra vacavit. Ad eam uni Cyrillo prae ceteris , communi doctorum indoctorumque judicio plane patebat aditus ; neque ſolum ob praeſtantiam doctrinae ſatis ſuperque omnibus perſpectam , ſed & quod proximo ab ea gradu conſideret . Verum cum illa petitioni legitimae eſſet propoſita , & Noſter publicum scholaſticum certamen unice cogitaret , ecce tibi regium diploma ab aula Vindobonenſi , quo Principis beneficio petita cathedra Nicolao Cyrillo ultro addicitur. Dederat ad id operam vir clariſſimus Pius Nicolaus Garellius Caeſaris Archiater , qui pro ſingulari benevolentia , qua Nicolaum merito ſuo penitus complexus fuerat , egit apud Caeſarem , ut tantus vir moleſta, ac prope indecora concertatione liberaretur. Itaque legitimam judicum ſententiam Principis aequiſſima & tempeſtiva indulgentia antevertit . Hoc accepto nuntio non leviter is permotus , affectuſque eſt ; & quod cathedram loco & ſalario honeſtiſſimam conſcenderet ; & quod in ſe tum Caeſareae Curiae benignitas, tum vero amici optimi , ſibique cariſſimi ſtudia enituiſſent. Quocirca ſuarum partium eſſe duxit grati animi monumentum in vulgus edere , facta beneficii hujus mentione in epiſtola ad Garellium , Ettmulleri operibus praepoſita. Verum ſi externorum hominum judicia tam aequa in ſe , tamque honorifica Cyrillus expertus eſt; certe indigenarum & civium nihilo ſegnior in eum exiſtimatio, & pietas exſtitit. Quod, praeter alia, cum non pauci Neapolitanorum libri ejus nomini inſcripti declarant ; tum eo maxime tempore eſt agnitum , cum Caeleſtini Galiani Archiepiſcopi Theſſalonicenſis regiique Sacelli Antiſtitis opera delectus habitus eſt doctorum aliquot virorum , qui , Academiarum Pariſienſis, Londinenſis, & Bononienſis ritu, phyſicas diſciplinas, saepius inter ſe diligentiuſque ſtatis diebus diſſerendo, illuſtrandas ſuſciperent . Nam non modo plurimum ad hoc conſilium expediendum Cyrilli auctoritas & prudentia

b 2 *va-*

valuit; verum etiam cum de creando praeſide ageretur, coetus univerſi conſenſione is unus nominatus eſt: quippe in quo ſapientia, auctoritas, gratia, & quaedam veluti popularitas certabant. Et quamvis ex Academiae inſtitutis id munus annuum eſſe deberet; tamen altero tertioque anno ad prorogandum ei magiſtratum omnium ſuffragia conſpirarunt. In ea praefectura ita ſe geſſit, nemini ut unquam diſplicuerit; omnes conſiliis, adhortationibus, exemplo inflammarit, juveritque: quem ſane locum nullus dubito quin hodieque, ſi adviveret, teneret ille magno Academiae bono atque ornamento. Poſtremus litterariae vitae ejus veluti actus fuit Conſiliorum medicorum editio; de quibus plura dicere ſuperſedeo, quoniam in praefatione ad lectorem iiſdem praefixa ſatis officio factum eſt. Eo porro negotium redit, quod cum eorum Conſiliorum autographa, quae Cyrilli diligentia fuit, ad unum omnia apud ſe exſtarent; eſſent autem ejuſmodi, ut & multam utilitatem Medicinae ſtudioſis afferre, & auctoris nomen famamque ſuſtinere poſſent; viſum eſt nonnemini haud ab re futurum, ſi ea typis vulgarentur. Illud autem compendii ex eorum lectione exſtiturum videbatur, ut tum Neapolitanorum Medicorum ratio morbos tractandi cognoſceretur; tum quid privatim Cyrillus ex propriis obſervationibus, diuturnaque & multiplici lectione in medicam praxim attuliſſet. Ad haec, cum ejus ſcripta univerſe nativam quandam eloquentiam & perſpicuitatem praeſeferant, omnibus ſive ſententiarum, ſive verborum ineptiis purgatam; permagni intererat, noſtrae juventuti medicae artis ſtudioſae exemplar offerre, in quod ad imitandum tutiſſime intueretur. Auſcultavit Cyrillus amicorum adhortationibus; nec ita multo poſt ejus ſcripta excudi coeperunt. Silentio autem minime eſt praetereundum, ita ea ab ſe veluti abdicaſſe, atque in aliorum manus, pro animi ſui modeſtia, tradidiſſe, ut ſi quid iis minus probabile videretur, libere expungerent.

Google

rent . Verum eam poteſtatem ultro, nec ſimulate delatam uſurpare illi omnino detrectarunt: nam etſi ſunt quaedam Conſilia ex tempore, minuſque anxie conſcripta; nullum tamen eſt omnium, in quo non emicet ſcintillula quaedam feliciſſimi ingenii, quodque Cyrillum auctorem non referat. Adjectae ſunt diſſertationes duae medici argumenti, de Argento vivo altera, altera de Ferro, quas poſtremis vitae annis in gratiam frequentiſſimi, ſuique ſtudioſiſſimi auditorii e cathedra dictaverat. In his accurate complexus eſt hiſtoriam & uſum duorum in medicina facienda uſitatiſſimorum metallorum: at eam, quae de Ferro eſt, valetudine interturbante ad umbilicum perducere non potuit; itaque talis edita eſt, qualem auctor dederat. Horum operum, quae poſthuma dicere poſſumus, magna eſt omnium exſpectatio: nec vereor ut publicae opinioni ſpeique reſpondeant, ſi meminerimus, non eo conſilio eſſe conſcripta, ut ederentur; quod ſi auctori veniſſet in mentem, profecto nil omnino quivis vel moroſiſſimus ſive a doctrina, ſive a locutione in iis deſideraret: edita tamen eſſe propterea, quia nihil a Cyrillo prodire unquam potuit, quod non juventuti ad medicam artem inſtituendae conducibile futurum eſſet. Sed horum apud doctos judicium. Illud nobis reliquum eſt, ut de ejus morte dicamus; quam ſi Neapolitanae rei pene fatalem dixero, adſtipulatorem habebo lectiſſimorum virorum ſenſum; tanti rerum noſtrarum interfuit praeſtantiſſimo medico, eximio profeſſore, cive ornatiſſimo numeriſque omnibus abſoluto momento temporis caruiſſe. Nunquam a valetudine florentior fuerat, quam per aliquot annos, antequam initia extremi, quo raptus eſt, morbi, erumperent: quamobrem anno LXIII. perproſpere exacto, per jocum in privatis amicorum colloquiis eorum vel inſcitiae, vel ignaviae inſultare ſolitus erat, qui aetatis ratione ex Pythagoreorum, opinor, aut Chaldaeorum placitis ſupputata, hunc annum hominum vitae infeſtum praedicant, & abominantur. At

circa

Digitized by Google

circa extremum autumni anni MDCCXXXIV de nocte ſubito anxietate quadam, & praecordiorum moleſtia correptus eſt; quam neque unde, neque quid omnino eſſet, ſatis intelligere primum potuit. Illa amplius menſem afflictatus eſt; quamvis modo aliquanto remitteret vis morbi, modo rurſus recrudeſceret, facto etiam nequidquam periculo nonnullorum remediorum: niſi quod ſemel urgente valetudine, ſubito conſilio venam ſecandam cum praebuiſſet, recepit nonnihil ſe ſe, & reſpiravit. Verum jam meliuſcule illi erat ex pectore, ut & cathedrae munus, & aegrorum curam obire ex parte poſſet, cum novus ſe prodit morbus; coli, renumque affectio: quae dolore primum acerbiuſculo Nicolaum vexare coepit; tum eo ad intolerantiam exacerbato, uriniſque perparce fluentibus, ne ad extrema gradus fieret, dubitatum eſt: maxime cum funeſtum exemplum obverſaretur animo duorum ejus fratrum ex urinae ſuppreſſione ſublatorum. Sed non id fatum magnum virum manebat. Suſtinuit hunc ſive coli, ſive renum laborem.(nunquam enim liquido conſtitit.) ad menſem fere, a pectoris interim affectione vacuus; quaſi alio converſa vi morbi, atque ad inferiora derivata. At ſecus evenit: nam vix reſederant ventris dolores, cum vetus flamma revixit. Neque jam cuiquam dubium, labem quampiam vix emendabilem aut cor, aut pulmones concepiſſe: intercurrebat enim, atque alternis ingruebat nunc cordis motus, nunc reſpirationis vitium. Sub hoc tempus initum eſt conſilium ruſticandi, ut corporis animique pariter vires reficerentur; quod ubi non omnino praeter votum ceſſiſſet, antequam fervidior tempeſtas iniret, Neapolim ſe recepit. Tum vero ita commodule habere viſus eſt, ut parum a priſtina valetudinis proſperitate abeſſet;ślelioraque porro ſperandi locum daret. Ad eum modum, nullo inteſtinae luis exſtante veſtigio, extremos quadraginta dies inoffenſos tranſegit. At poſtridie kalendas Quintiles ſummo mane, cum adhuc in lectulo

ctulo eſſet , vehementi ſubitaque ſpirandi difficultate
oppreſſus eſt, qualem nunquam alias ſuperioribus menſi-
bus fuerat expertus : Vbi levamentum in multis quae-
rens , nullum ſentit ; conſurgit ; ſuis innixus deam-
bulat : quid verbis opus eſt ? jam extrema inſtare , nec
ſe praeſentiſſimae neci quavis ratione eripi poſſe intel-
ligit : itaque implorata ſemel atque iterum divini Ju-
dicis indulgentia , protinus inter ſublevantium manus
exanimatus eſt , ſub ipſum ſolis exortum . Explorato
cadavere nihil uſquam vitii deprehenſum eſt , praeter
quam in corde : nam huic pericardium arctiſſime ad-
haerebat , adnatumque erat , vix ut avelli potuerit ;
ex quo conjicere licet , hoc illi a vitae primordiis obti-
giſſe . Sed longe gravior labes cordis interiora infeſta-
bat . Siquidem ſuccreverat in ſiniſteriore ejus ſinu mo-
les carnea oblongula, ex oppoſitis lateribus complanata,
nuſquam adhaerens , ſed libere, quantum loci anguſtiae
concedebant , fluitans . Ea detecta facile ab omnibus
intellectum eſt , cur diutius produci vita nequiverit :
at negotium exquiſitius reputantibus ſane non lique-
bat , qui fieri potuiſſet , ut ab una eademque cauſſa
eae variorum laborum viciſſitudines eſſent profectae ,
quibus per extrema tempora vir clariſſimus obnoxius
fuerat . Viſum autem eſt nonnemini a poſitu diverſo
& converſione (quaecunque demum ejuſmodi conver-
ſionis cauſſa ponatur) molis ad eum , quem diximus ,
modum figuratae , & mobilis , huic rei lucem aliquam
affundi poſſe . Nam prout carnea illa maſſula aut ve-
nae pulmoneae oſtio incumbebat ; aut in ipſa ſinus la-
tera incurrebat , impedimentoque erat , ne ea facile
coirent in ſyſtole ; aut demum velut in ſe ipſa conſi-
ſtens neutram in partem procurrebat ; conſequebatur
inde viciſſim nunc reſpirationis , nunc motus cordis
perverſio ; alias autem utraque moleſtia levatus vive-
bat non incommode . Sed haec hactenus . Vt ejus exceſ-
ſus fama erupit , ad tanti viri jacturam omnes civi-
tatis ordines , quaſi publica accepta calamitate , indo-

lue-

luerunt . Sed omnium uti maximus , ita juſtiſſimus ejus ex fratre nepotum luctus fuit ; quos pietate ſibi deditiſſimos , praecipuo ſemper amore, indulgentiaque plane paterna complexus fuerat . Elatus eſt funere apparatiſſimo , inſignibus Comitis Palatini (qui honos conſummatis Profeſſoribus conſtitutus eſt) ornato , ſequente ampliſſimo Archiepiſcopo Theſſalonicenſi Studiorum Praefecto , cum univerſo Profeſſorum collegio ; conditusque coemeterio Fratrum Auguſtinianorum in Templo S. Joannis ad Carbonariam , tumulo Ladislai Regis , multorumque illuſtrium virorum monumentis conſpicuo . Ibi praeceptori ſuo clariſſimo Franciſcus Boncorius marmoreum cenotaphium ponendum curavit cum epigraphe , cujus exemplum ad calcem hujus commentarii rejecimus . Statura fuit pluſquam mediocri ; vultu liberali & modeſto, ad comitatem compoſito ; colore ſubpallido , oculis caeſiis . Habitus adoleſcenti gracilis , procedente vero aetate paulo obeſior; ita tamen , ut dignitatem homini conciliaret . Valetudine uſus eſt varia ; primum imbecilla, poſtmodum proſperiore . Quem bis in die ſumebat cibum , optime concoquebat , ut perraro de ſtomacho conqueſtus ſit : in menſa autem lauta , non ſumtuoſa inſtruenda delectum ad medicinae praeſcriptum haud magnopere ſectabatur : potus , vini praeſertim , abſtinentior . Statas habebat certaſque diei partitiones , quarum rationem non temere pervertebat : erat autem ordo vitae ejus hujuſmodi. A quinta fere ſomni hora evigilabat : tum vero , hiberno quidem tempore , lychno admoto in ipſo cubili lectioni aliquandiu vacabat : at per aeſtatem , antelucanae commentationi antemeridianam ſubſtituebat. Quod reliquum erat diei , eo demto, quod curando corpori ſatis eſſet , viſendis aegris , ſcholaſticaeque operae tribuebat. Quemadmodum autem diluculo domo prodire conſueverat , ita poſt ſolis occaſum nuſquam libentius , quam apud ſe erat . Et ſecunda quidem noctis , ubi productior eſſet , tempora

magnam

magnam partem ſtudio tranſigebat; prima vero, niſi quid prohiberet, curis gravioribus exſolutus, cum amicis traducere ſollemne habuit: tum vero, qualecunque incideret ad colloquendum argumentum, ſe prodebat Nicolai ſingularis venuſtas, leporque ſermonis: ſaepe mentionem interjiciebat eorum, quae ſcitu digna ex recenti lectione hauſiſſet: nonnunquam ſalſis facetiſque narratiunculis & ſuum, & audientium animos laxabat; nullum tamen ab eo ſcurrile dictum, nullum fatuum & inſulſum auditum unquam eſt: omnia concinnitatem, elegantiam, urbanitatemque viro docto & ornato dignam referebant. Muſicis etiam interdum exercitationibus id temporis indulgebat; nam hac quoque facultate & mirifice delectatus eſt, nec leviter erat inſtructus. Illud vero tum in conſuetudine ejus, tum in omni pariter vitae actu erat commendatiſſimum, quod is, qui ſaepe ceteris anteſtabat omnibus, nil magis praeſeferret, quam ut unus e multis videretur; tantum ab omni inſolentiae & oſtentationis ſpecie abhorrebat. Munditiam & cultum amavit cum in veſtitu, tum in aedibus, ſed minime ad delicias. Gloriae neque cupidus fuit, neque contemtor. Porro quod ad ingenii, litterarumque laudem attinet; fuit in Cyrillo ſumma atque admirabilis eloquentia, ad quam unice natus factusque videbatur: nam, ut ab eo ordiar, vox ei clara & ſuavis, pronuntiatio venuſta atque expedita; quidquid demum actione continetur, elegans omne, & appoſitum. Ad haec, ſive italice loquendum eſſet, ut in extemporalibus conſultationibus medicis; ſive latine, ut in ſcholaſticis exercitationibus, vocabula adhibebat propria, elegantia, eademque vulgatiora; exquiſita, atque ab uſu remota, in quibus ſcioli triumphare ſolent, niſi ſecus res poſtularet, conſulto declinabat: itaque docti pariter indoctique ejus oratione capiebantur. Sed tanta haec vis orationis ejus haud in ſterilem locutionis ſplendorem effundebatur: a mente potius ipſa optimis doctrinis

affluenti, quaſi a fonte, redundabat. Nam qui continenter a prima aetate probatiſſimorum quorumvis librorum lectioni ſe dedidiſſet, non poterat in quolibet argumento non optima & opportuniſſima comminiſci. Quamvis autem memoriae facultate non admodum polleret, ut conceptis verbis ne juvenis quidem multum moliri potuerit; attamen res ipſas & doctrinas aliquando imbibitas, ex tempore memoriterque in uſum revocabat. Atqui fuerit ejuſmodi eloquentiae laus Nicolao communis cum aliis: illud plane ſingulare propriumque hujus viri exſtitit, quod nullum ei tam vaſtum, aut involutum, aut exſuccum diſſerendi argumentum offerebatur, quod non inſito quodam mentis acumine ac perſpicientia comprehenſum haberet, explicaret, digereret, emolliret, ornaret; atque in lac verſum auditoribus veluti propinaret: quidquid exponendum aggrederetur, oculis audientium, quaſi picturam pulcherrimam, ſubjiciebat. Ad has praecellentes didaſcalicas virtutes accedebat ſtudium praecipuum, quo auditorum eruditionem ac profectum urgebat; quorum gratia neque quidquam ſibi recondidit unquam; & cum opus eſſet ad humilia, primaſque adeo doctrinarum notiones perſequendas haud aegre ſe demittebat: itaque, ut in pauca conferam, digniorem opportunioremque Profeſſorem ne animo quidem informari poſſe ii ultro fatebuntur, qui eum e cathedra docentem vel ſemel audiverunt. Hujuſmodi autem orationis ejus perſpicuitas & evidentia partim a natura repetenda eſt, nonnihil etiam a Carteſii imitatione; in cujus ſcriptorum commentatione primam aetatem pene totam contriverat. Cujus inſuper philoſophi placitis auctoritatique tantum tribuebat, ut quamvis recentiorum Phyſicorum dogmata non leviter attigiſſet, ex iiſque multa probaret, adhuc tamen Carteſianis formulis & loqui, & ſcribere perrexerit, ſive ex conſuetudine, ſive ex proniore quadam voluntate; quod paſſim ejus ſcripta teſtantur. Ceterum quam fuerit perpetuo ſtudiis deditus,

tus,

Digitized by Google

tus, praeter alia, quae ante memoravimus, haec inſuper documento ſunt. Adoleſcentulus non ſemel ex intentiſſima lectione animo defecit, adeo quidem, ut aliquandiu omnis ei librorum copia fuerit interdicenda, ne intempeſtivus litterarum amor incauto tirunculo fraudi eſſet. Quam ingenti pecunia comparaverat bibliothecam, librorum multitudine, & delectu ſupra privatam fortunam inſignem, non aedium ornamento, ſed amicorum, ſuaeque in primis quotidianae opportunitati dicaverat: in ea libentiſſime quidquid poterat diei exigebat; nec temere affirmaverim nullum melioris notae librum in ea fuiſſe, quem non aut penitus legendo excuſſerit, aut certe ex temporum ſuorum ratione evolverit. Hoc librorum coemendorum, verſandorumque ſtudium ad extremum uſque ſpiritum aluit auxitque: hinc noviſſime amicis rogantibus, ut libris ſepoſitis affectae valetudini parceret, reſpondere ſolitus erat: in illis unis totam ſolatii ſui rationem reliquam eſſe: ſinerent ſe ea, uti poterat, & uſquequo daretur, frui: legebat autem indiſcriminatim, ut quiſque a materiae utilitate, auctoriſque praeſtantia commendabatur, libros medici, philoſophici, hiſtorici, philologici, aut alius, etiam ludicri, argumenti, ſive graece, ſive anglice, ſive gallice, ſive hiſpanice ſcriptos: harum enim linguarum etiam uſum expeditiſſimum habebat. Illud inſuper hoc in genere ei familiare erat, exemplaria novorum librorum, peregrinorum praeſertim, antequam bibliopego traderet, per ſingula ſeorſum folia percurrere, atque ea ratione paucorum dierum moram praecoci diligentia fallere. Bibliothecae Muſeum adjunxerat, monumentis cimeliiſque omnis generis, pro ſuo rerum naturalium ſtudio, inſtructum. Ea partim pecunia, partim amicorum opera undique conquiſierat, & non ſine concinno ſumtuoſoque foruloram apparatu collocaverat. Haud poſtremum ejus muſei ornamentum erat ſupellex anatomica Jo: Baptiſtae Guarnerii ſuperioris aetatis Medici ſollertiſſimi;

Digitized by Google

ex qua , prout anatomicarum inſtitutionum curriculum poſtulabat , alias ſubinde humani corporis partes ſcholaſticorum multitudini die dicta domum ſuam confluenti exhibere ſolitus erat . Fuit item accuratus induſtriuſque vel a pueritia : venit ad manus meas commentariolum ab eo prima adoleſcentia conſcriptum , in quo ratio primorum ſtudiorum ipſius , facta quaedam domeſtica , aliaque maxime memorabilia ſuis temporibus conſignantur. Exſtant & libri muſici bene multi, quorum alios ad expediendam ejus artis intelligentiam propria manu jampridem exſcripſerat ; reliquos omnes inter graviſſima negotia non multis ab hinc annis recenſuerat , digeſſeratque . Pietatis religioniſque ſtudium, quod puer rite hauſerat, per omnes vitae gradus fovit , praeſeque tulit ; tum vero maxime , cum affecta poſtremo valetudine mortalitatis quotidie admonebatur . Inimicitias ſimultateſque non facile ſuſcepit : ſi quid autem incidiſſet, quod tranquillitatem animi ſui tentaret, elucebat ut cummaxime mitiſſimum ejus ingenium , quin & philoſophica animi magnitudo, humana omnia infra ſe putantis . E contrario amicos, quos litterarum honeſtatiſque laude ſpectatiſſimos , nec paucos, paraverat , omni officio , quoad vixit , coluit , caroſque habuit : quidquid auctoritate , aut conſilio poſſet , facile ſe totum eorum commodis devovebat . Ex iis plerique fato functi , non pauci bono rei publicae ſuperſtites ; quos appellare hic ſuperſedeo , ne ſi forte quempiam incautus praeteriero , mihi ipſe diſpliceam . Sed enim lectiſſimorum ejus amicorum par praetermittere non poſſum , Nicolaum ſcilicet Capaſſum , regium primarium juris interpretem , & Vincentium Hippolytum nuper ſacri regii Conſilii Praeſidem (qui honos in juridico conventu Neapolitano ſupremus eſt , & habetur) renuntiatum ; viros principem in republica litteraria locum merito ſuo aſſecutos ; quibuscum Nicolaus a puero ad ſupremum uſque diem ita vixit , ut cum fratribus cariſſimis vivere nequiſſet

con-

Digitized by Google

conjunctias . Par tribus aetas , par honeſtatis bonarumque artium ſtudium : cum Capaſſo autem patriae inſuper accedebat communio. Nil cuique eorum jucundius , quam una eſſe ; itaque non ſine fato eveniſſe puto , quod pridie quam Cyrillus occumberet, eum Hippolytus convenerit , primamque ejus noctis vigiliam , quae amico futura eſſet extrema , hilariter ſecum traduxerit . Certe hic ejus rei memoria ad praecipuam ex tam cari capitis deſiderio maeroris partem vocari ſe , non verbis modo , ſed re ipſa ſaepe profeſſus eſt . Non ſolum autem viros litterarum profeſſione claros , ſed & eximios quoslibet artifices amavit , & complexus eſt ; ut qui ad interiorem ejus familiaritatem admittebantur , haberent apud cives teſtimonium quoddam , ac veluti teſſeram ingenuitatis atque virtutis . Et haec quidem domi . Verum & externorum litteratorum , praeſertim Medicorum , amicitia plauſuque claruit. Joannes Maria Lanciſius Archiater Pontificius Cyrilli ingenio magnopere delectatus eſt ; de quo ampliſſimum teſtimonium apud ipſum reddiderat vir ſummus , Cyrilloque etiam amiciſſimus , Carolus Majellus (nunc Archiepiſcopus Emiſſenus , ſummoque Pontifici a ſecretis Brevium ad viros Principes) confirmaverantque Nicolai epiſtolae medici argumenti ad illum datae. Quare & exemplar ſuorum operum Cyrillo dono miſit , & cum Clemente XI. ſpectatiſſimae ſapientiae Pontifice maximo tam magnifice de eo locutus eſt, ut Metallothecae Michaelis Mercati ſuis auſpiciis splendidiſſime excuſae exemplum Cyrilli muſeo Pontifex deſtinaverit . De Garellio autem Caeſareo Archiatro , qua ſcilicet voluntate in Cyrillum fuerit , & ſi ſatis declarant quae ſupra a nobis allata ſunt ; ii tamen , quibus utriuſque animus cogitationeſque patuerunt , longe praeclarius neceſſitudinis exemplum inter eos interceſſiſſe confirmant , quam ut ex hujuſmodi officiis metiri quiſquam poſſit. De Iſaaco Nevvtono allatum eſt , quoties Nicolai ephemerides in conſeſſu Lon-

di-

Digitized by Google

dinenſis Societatis recitarentur , ex tam tenui monumento accuratiſſimi auctoris ingenium odorari ſolitum, palamque laudare . Praeterea mutuis officiis & epiſtolis Nicolai cum Joanne Baptiſta Tillio Profeſſore Piſano , Antonio Valliſnerio Profeſſore Patavino , Joſepho Montio Profeſſore Bononienſi , aliiſque viris doctiſſimis amicitia viguit : nulluſque adeo litterarum fama clarior per hos triginta fere annos Neapolim attigit,quin ejus viri familiaritatem , vel certe notitiam , ceu magnum peregrinationis fructum , cupide quaeſierit : qua ratione Cyrillo innotuerunt Petrus Aſſaltus Romanus , Petrus Antonius Michaelius Florentinus , Auguſtus Hugo Hannoverenſis , Jacobus Sherardus , & Thomas Shavvius Angli , Eques Deſiderius Monſpelienſis ; exſtantque eorum litterarii commercii monumenta complura . Eſt & illud paucis quidem compertum , at teſtimonio virorum primariorum confirmatum ; ante aliquot annos ad graviſſimam provinciam ampliſſimis praemiis propoſitis Nicolaum fuiſſe invitatum : quam tamen promovendorum commodorum ſuorum honeſtam plane occaſionem , & quod patria excedendum eſſet , & aliis maxime de cauſſis , quas eloqui non attinet , elabi non aegre paſſus eſt . Quibus argumentis intelligere quiſque poteſt , Nicolai Cyrilli virtutibus plauſum gratiamque non defuiſſe : at qui hominem penitus noverunt , facile , opinor , nobiſcum conſtituent: ejuſmodi benignitate fortunae & multos ante ipſum uſos eſſe , & non paucos deinceps uſuros : ſed tantam ingenii, doctrinae , probitatis complexionem poſteritati non facile ſuppetituram .

Ce-

Cenotaphii Epigraphe

SECVRITATI . MEMORIAEQ. PERPETVAE
NICOLAI . CYRILLI
PHILOLOGI . PHILOSOPHI . MATHEMATICI
CONSVMMATAE . PERITIAE . MEDICI
REGI . PRIMARI . PROFESSORIS. DISERTISSIMI
VIXIT . AN. LXIII. M. VIIII. D. XXI
INGENTI . SVI . DESIDERIO . APVD . CIVES
TVM. ET. EXTEROS. SVI. CVLTORES. RELICTO
OBIIT. AN. CIƆIƆCCXXXV. POSTR. KAL. QVINTIL
CVM. OMNIVM. LACRYMIS. LVCTVQVE. ELATVS

FRANCISCVS . BONCORIVS
PHILIPPI.V.HISPANIAR.REGIS.MEDICVS.CLINICVS
CAROLI . REGIS . VTRIVSQ. SICILIAE
REGNIQ. ARCHIATER
PRAECEPTORI. SVO. DE. SE. OPTIME. MERITO
ANIMAEQ. INDVLGENTISSIMAE
DE . QVO . NIHIL . DOLVIT. NISI. MORTEM

TERREVM. HABE. HOC.SPOLIVM.GRAVE.TERRA.PARVMPER.APVD.TE
DVM . LEVIS . EXSILIO . MELIOR . PARS . ET . VAGA . CVRSV
ASTRA . PETO . RELEGENS , SOLITO . NOTA . AEQVORA . CALLE
IN . RE . PRAESENTI . CONTEMPLER . VT . ABDITA . RERVM
POST . VBI . TERRIGENAS . TVBA . CONCIET . AERE . CANORO
DEPOSITAS . OLIM . EXVVIAS . RETVLISSE . MEMENTO

Digitized by Google

Digitized by Google

ALEXII SYMMACHI MAZOCHII

Metropol. Eccleſiae Neap. Canonici
Regiique Sacrae Scripturae, & Linguae S.
Profeſſoris.

§§§§§§

Siccine, quem toties peragratis mente volucri
Terrarum pontique plagis caeloque profundo,
Nil natura ſui poterat celaſſe, nihilque
Clam facere abſtruſis quamvis in partibus orbis,
Ah! Cyrille jaces! potes & cecidiſſe! cuinam
Cui tantum de te licuit? quae te arma domarent?
Fraus at at iſta fuit: neu perſentiſcere quiſſes
(Providus ac prudens, mos ut tuus, ante malorum)
Olfactu cauſſas morbi & momenta ſagaci;
Inſidiis molita luem fata invida fata
Ex improviſo & per crimen proditionis,
Quippe tui in ſpeciem ſtudioſa, aggreſſa necarunt
Scrutantem cauſſas, & rimantem abdita rerum:
Intentum ut formis in pulvere deſcribendis
Romulea ante ſenem Syracuſion icerat haſta.
Qui peterent aliter, nullum immedicabile vulnus
Cui fuerat? tot millenas qui ex faucibus Orci
Surpuerasque animas, neque ſegniter exercebas
Regnum in ſaecla hominum, vitai atq; arbiter aevi?

Sal-

Digitized by Google

Digitized by Google

ALEXII SYMMACHI MAZOCHII

Metropol. Eccleſiae Neap. Canonici
Regiique Sacrae Scripturae, & Linguae S.
Profeſſoris.

§§§§§§

SIccine, quem toties peragratis mente volucri
Terrarum pontique plagis caeloque profundo,
Nil natura ſui poterat celaſſe, nihilque
Clam facere abſtruſis quamvis in partibus orbis,
Ah! Cyrille jaces! potes & cecidiſſe! cuinam
Cui tantum de te licuit? quae te arma domarent?
Fraus at at iſta fuit: neu perſentiſcere quiſſes
(Providus ac prudens, mos ut tuus, ante malorum)
Olfactu cauſſas morbi & momenta ſagaci;
Inſidiis molita luem fata invida fata
Ex improviſo & per crimen proditionis,
Quippe tui in ſpeciem ſtudioſa, aggreſſa necarunt
Scrutantem cauſſas, & rimantem abdita rerum;
Intentum ut formis in pulvere deſcribendis
Romulea ante ſenem Syracuſion icerat haſta.
Qui peterent aliter, nullum immedicabile vulnus
Cui fuerat? tot millenas qui ex faucibus Orci
Surpuerasque animas, neque ſegniter exercebas
Regnum in ſaecla hominum, vitai atq; arbiter aevi?

Sal-

Saltem, dum caderes, licuiſſet mittere vocem:
Sat ſcio, flexiſſet fati implacabile numen
Vox lenire homines, lenire & Erinnyas apta;
Vox nunquam niſi denſo humeris audita Lyceo
(Heu viduo cupidoque tui, Cyrille, Lyceo)
Quae nunquam conſulta, velut cortina, feſellit:
Callida linguarum, muſſat queis diſſona tellus:
Vox vox illa poteus rapidumque Acheronta morari,
Semianimeſque umbras, ſemeſaque dente Trifaucis
Corpora in has ſuperas vi carminis eruere auras.
Sic quoque nunc chartis immortue, voce mederis:
Nec poſt fata vacas, neque vox intercidit omnis.
Pagina teſtatur, cuicumque illeveris: en ut
Melle fluit, mulcetqae animos, morboſque refellit.

592644

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

